

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.989/2016/4. szám

A Debreceni Ítéltábla dr. Csikász Levente ügyvéd ügyintézője mellett a Mészáros Ügyvédi Iroda (cím) által képviselt felperes neve (cím) felperesnek - ifj. dr. Burai-Kovács János ügyvéd ügyintézője mellett a Burai-Kovács, Perlaki, Stanka, Szikla és Társai Ügyvédi Iroda (cím) által képviselt alperes neve (cím) alperes ellen szerződések részbeni érvénytelenségének megállapítása iránti perében a Miskolci Törvényszék 13.P.20.799/2016/11. sorszámu ítélete ellen a felperes 12. sorszámu alatt benyújtott fellebbezése folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, a fellebbezett részét helybenhagyja.

A felperes köteles megfizetni az alperesnek 15 nap alatt 2 700 (kettőezer-hétszáz) forint általános forgalmi adót tartalmazó 12 700 (tizenkettőezer-hétszáz) forint fellebbezési költséget.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

A 2006. június 6-án kötött JD0-40022953 számú devizaalapú kölcsönszerződésben az alperes arra vállalt kötelezettséget, hogy felperes részére lakásvásárlási célra 35 279 CHF-nek megfelelő, legfeljebb 5 300 000 forint kölcsönt, amelyet a felperes - a megállapodásban foglalt kamattal és költségekkel - legkésőbb 2027. április 1-ig havi részletekben vállalt visszafizetni. A kölcsönszerződés részévé vált Lakossági Üzletág Általános Szerződési Feltételei (a továbbiakban: az ÁSZF) 14.3.2. pontja a kölcsön folyósításának feltételeként - egyebek mellett - azt írta elő, hogy az üzletfél a kölcsönszerződésben meghatározott fizetési kötelezettségét közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerő nyilatkozattal erősítse meg.

A felperes 2006. június 6-án a 1261/2006/K13118. számú közjegyzői okiratban egyoldalú kötelezettségvállaló és tartozáselismerő nyilatkozatot tett. Az okirat tartalmazza a kölcsönszerződés és a mellékleteként kötött jelzálogszerződés lényeges tartalmát és a felperes nyilatkozatát, miszerint *„fizetési és egyéb szerződéses kötelezettségeit a fent leírt JD0-40022953 szerződésszámú kölcsönszerződés és JD0-40022953 szerződésszámú jelzálogszerződés alapján a fentiekben leírt feltételek tudomásulvétele mellett, azokat elfogadva, tartozásként elismeri, a fent leírt és az említett okiratokban rögzített kötelezettségeket vállalja, ...”*

A 2012. október 19-én módosított kölcsönszerződést (a továbbiakban: a kölcsönszerződés I. számú módosítása) és az ahhoz kapcsolódóan kötött hitelkeret- és kölcsönszerződés - CIB árfolyamrögzítő hitel II. - (a továbbiakban: a hitelkeret megállapodás) alapján az alperes vállalta a felperes

mindenkori fizetési kötelezettségének a 2011. évi LXXV. törvény rendelkezéseinek megfelelően 180 HUF/CHF árfolyamon forintra átváltását azzal, hogy a kölcsönszerződésben meghatározott árfolyam és a rögzített árfolyam között keletkező törlesztőrészlet-hányadot felperes a hitelkeret megállapodás alapján a hitelkeret terhére folyósított forintkölcsönből fogja megfizetni.

A kölcsönszerződés I. számú módosítás 8.5. és a hitelkeret megállapodás 12.4. pontja:

„A szerződő felek megállapodnak, hogy bármely elszámolási vita, illetve banki igény kielégítése esetére, mint közhiteles bizonyítékot elfogadják a devizaalapú kölcsönből fennálló tartozás összegéről, - a hitelkeret terhére folyósított kölcsön összegéről, a kölcsönrészek folyósításának időpontjáról, az egyes kölcsönrészek összegéről, - a teljesítési kötelezettség lejártáról, továbbá a közvetlen végrehajthatóság céljából szükséges valamennyi adatról, a banki nyilvántartások, illetve az adós számlái alapulvételével bármelyik fél kérésére közjegyzői okiratba foglalt ténytanúsítványt, vagy a fenti tényeket tartalmazó, a hitelező által tett, közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozatot, e tekintetben a bankitok megtartásának kötelezettsége alól a felmentést megadják.”

A felperes 2012. október 19-én a kölcsönszerződés I. számú módosítása és a hitelkeret megállapodás lényeges tartalmát is rögzítő 31013/Ü/1057/2012. szám közjegyzői okiratba foglalt egyoldalú kötelezettségvállaló és tartozáselismerő nyilatkozatot tett. Az okirat a kölcsönszerződés megváltozott szövegét rögzítő II. részében a 6.5. pont tartalma megegyezik a kölcsönszerződés I. számú módosítás 8.5. pontjával. Az okirat IV. pontjának első bekezdése: *„Az ügyfel(ek) kijelentik, hogy mind a hitelezőnek - a képviselői által, a képviselők személyes büntetőjogi felelőssége tudatában tett - közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozatát (a továbbiakban: közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozat), mind a hitelezőnél vezetett számlák, a hitelezőnél kezelt adatok, a hitelező nyilvántartásai, üzleti könyvei alapján készült, közjegyzői okiratba foglalt ténytanúsítványt (a továbbiakban: közjegyzői tanúsítvány) elfogadják a gyűjtőszámla hitel, valamint a módosított devizaalapú kölcsönszerződés alapján folyósított kölcsön összege, folyósításának és lejártának (esedékességének) időpontja, a gyűjtőszámla hitel, valamint a módosított devizaalapú kölcsönszerződés alapján folyósított kölcsön és járulékai jogcímének, összegének (mértékének) és lejárat (esedékessége) időpontjának, a gyűjtőszámla hitelre vonatkozó hitelkeret-szerződés, valamint a módosított devizaalapú kölcsönszerződés alapján a hitel adós(oka)(t)/a készfizető kezes(ek)(t) teljesítési kötelezettségeként/a zálogkötelezetteket a zálogtárggyal való helytállási kötelezettségként terhelő kötelezettségek, közöttük a gyűjtőszámla hitel, valamint a módosított devizaalapú kölcsönszerződés alapján fennálló kölcsön, járulék- és egyéb tartozás jogcímének lejárat (esedékessége) időpontjának mindenkor összegének (mértékének), valamint más, egyéb, a bírósági végrehajtás céljából szükséges ténynek, adatnak a közokirati tanúsításaként. Alávetik magukat annak, hogy ezeket - végrehajtási eljárás kezdeményezése esetére is - akár a közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozat, akár a közjegyzői tanúsítvány tanúsítsa.”*

Az okirat IV.6. pont első bekezdése a felperes nyilatkozatát tartalmazza: *„az 1. és 2. pontban megjelölt kölcsön- és jelzálogszerződés, továbbá a 3. pontban megjelölt szerződésmódosítás, valamint hitelkeret- és kölcsönszerződés alapján fennálló tartozásomat, kötelezettségeimet elismerem és kötelezettséget vállallok arra, hogy a fenti kölcsönszerződésből, szerződésmódosításból, valamint hitelkeret- és kölcsönszerződésből eredő kötelezettségeimnek a továbbiakban is eleget teszek, a tartozásomat annak szerződéses kamatával és járulékaival együtt visszafizetem a fenti kölcsönszerződésben, szerződésmódosításban, valamint hitelkeret- és kölcsönszerződésben, illetve a fenti közjegyzői okiratba foglalt egyoldalú kötelezettségvállaló és tartozáselismerő nyilatkozatban és annak jelen módosításában meghatározott feltételekkel és határidőben a jogosult alperes neve javára.”*

A felperes a keresetében a tisztességtelen szerződéses kikötések érvénytelenségének a megállapítását kérte. Ilyenként jelölte meg a 2006. június 6-án közjegyzői okiratba foglalt

tartozáselismerő nyilatkozatát, a kölcsönszerződés I. számú módosítás 8.5., a hitelkeret megállapodás 12.4., a 2012. október 19-i közjegyzői okirat II.6.5. pontját, a IV. pontjának első bekezdését és a IV.6. pontjának első bekezdését.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az elsőfokú bíróság az ítéletében megállapította, hogy a kölcsönszerződés I. számú módosítás 8.5., a hitelkeret- és kölcsönszerződés 12.4., a 2012. október 19-i közjegyzői okirat II.6.5. és IV. pontja érvénytelen. A keresetet ezt meghaladó elutasította. Kötelezte az alperest 18 000 forint perköltség megfizetésére.

Az ítéletének az indokolásában a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 209. § (1) bekezdés, a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 1. § (1) bekezdés a), b) és j) pontja, az értelmezésük kapcsán a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 1993. április 5. napján elfogadott 93/13 EKG Tanácsi Irányelv (a továbbiakban: az Irányelv) 3. cikk (1) bekezdés felhívásával a kereset részbeni alaposágáról foglalt állást.

Elutasította a keresetet a tartozáselismerő nyilatkozat azon része kapcsán, amelyben a felperes kinyilvánította a tartozáselismerő nyilatkozat megtételét. Ebben a keretben kifejtett indokai szerint a Ptk. 241. § (1) bekezdés és az ehhez kapcsolódó bírói gyakorlat szerint a tartozáselismerés nem önálló jogügylet, azaz a tartozást nem a tartozás elismerése keletkezteti, hanem a tartozás elismerését megelőzően a nyilatkozattevő és a nyilatkozat címzettje között létrejött jogviszony (BH2012.92.). A felperes e nyilatkozatait a szerződés alapján, az annak részévé vált ÁSZF 14.3.2. pontjában írt folyósítási feltételek teljesítése érdekében tette.

A tisztességtelenségük abban az esetben vizsgálható a Ptk. 209. § (1) bekezdés értelmében, ha azok szerződés részévé váltak. A felperes egyedileg mérlegelhetette azt, hogy a tartozáselismerő nyilatkozatokat a kölcsön folyósításának egyik feltételként megteszi-e. Lehetősége volt arra, hogy ezen folyósítási feltétel elfogadásáról, a szerződés ilyen feltétellel történő megkötéséről egyedi döntést hozzon. Ezt a feltételt a felperes annak ellenére is elfogadta, hogy a közjegyzői okiratok szerint tájékoztatást kapott e döntésének jogkövetkezményéről, azaz arról, hogy e közjegyzői okirat alapján az alperes jogosult lesz vele szemben közvetlenül, peres vagy perenkívüli eljárás nélkül végrehajtást kezdeményezni. A nyilatkozatának az a része, amelyben kinyilvánította, hogy a tartozáselismerő nyilatkozatokat megteszi, szükségképpen az aktív közreműködésével (a közjegyző előtt történt megjelenésével és az ott tett kifejezett nyilatkozatával), egyedi mérlegelésének eredményeként született meg. E nyilatkozat-részek nem minősülnek sem általános szerződési feltételnek (Ptk. 205/A. § (1) bekezdés), sem pedig fogyasztói szerződésben foglalt egyedileg meg nem tárgyalt szerződési kikötésnek, így a Ptk. 209. § (1) bekezdés alapján tisztességtelenség címen nem minősíthetők érvénytelennek. Ebben a tekintetben irreleváns volt az, hogy a nyilatkozatokat tartalmazó okiratok a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Ktv.) 120. § (1) és a 131. § (1) bekezdése alapján közokiratok-e.

Alaposnak ítélte a keresetet a kölcsönszerződés I. számú módosítás, a hitelkeret megállapodás és a 2012. október 19-i tartozáselismerő nyilatkozat azon, egyedileg meg nem tárgyalt rendelkezéseit illetően, amelyekben a felek bizonyítékként fogadták el az alperes nyilvántartásait. E rendelkezések az R. 1. § (1) bekezdés b) és j) pont, a Ptk. 209. § (1) bekezdés és az Irányelv 3. cikk (1) bekezdése alapján tisztességtelenek, így semmisék. Megkönnyítik a fogyasztóval szembeni igényérvényesítést, megnehezítik a fogyasztó jogait a hitelező könyveiben, nyilvántartásaiban szereplő tartozás összegének vitatása során. Közzé nem tett ítéletábrái döntésekre utalással kifejtett indokai szerint a

kikötések lehetőséget biztosítanak a hitelezőnek arra, hogy a saját nyilvántartásai alapján határozza meg a követelése tárgyát, mennyiségét és összegét, majd azt közjegyző előtt közokiratba foglaltassa. Ezt a közokiratot kérelmére a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) a szerződéskötéskor hatályos 21. § (1) - a jelenleg a 23/C. § (1) - bekezdés alapján végrehajtási záradékkal lehet ellátni, ami azt eredményezi, hogy a hitelező egyoldalú nyilatkozata alapján indul végrehajtás a fogyasztóval szemben.

Ez igaz attól függetlenül, hogy a perbeli esetben a végrehajtás alapja nem az alperes nyilvántartásai alapján kiállított közjegyzői ténytanúsítvány, hanem a felperes közokiratba foglalt tartozáselismerő nyilatkozata lesz. Ez pedig arra kényszeríti a fogyasztót, hogy általa indított végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránt perben maga igazolja a tartozásának az összegét, illetve bármilyen banki igényérvényesítés esetén a követelés lejáratát és összege tekintetében fogadja el a bank nyilvántartásait. Ilyen kikötés hiányában az alperes nyilvántartása nem rendelkezne nagyobb bizonyító erővel, mint a felperes nyilatkozata. A felperes helyesen utalt arra is, hogy e rendelkezések feljogosítják alperest a saját nyilvántartása alapján annak a megállapítására, hogy szerződésszerű-e a teljesítése. A kikötések arra kényszerítik, hogy e nyilvántartás mindenkori tartalmát annak ismerete nélkül, előzetesen fogadja el, ami azzal a következménnyel jár, hogy előre el kell fogadnia alperes azon mindenkori döntését, hogy az adott teljesítés szerződésszerű volt-e.

Annak eldöntése során, hogy a perrel érintett kikötések tisztességtelenek-e, nem volt jelentősége annak, hogy alperes nyilvántartásainak tartalmáról kiállítható-e ténytanúsítvány, vagy nem. Megjegyezte azt is, hogy a végrehajtási záradék kiállítása iránti kérelemhez nem az alperes nyilvántartásainak tartalmáról szóló közjegyzői tanúsítványt, hanem a kölcsönszerződés felmondásának közléséről szóló tény-tanúsítványt kell csatolni (Ktv. 136. § (1) bekezdés e) pont), amelyet a Ktv. 142. §-a szabályoz.

Az elsőfokú bíróság további indokai szerint a tisztességtelenség jogcímén érvénytelen kikötések az ítélet jogerőre emelkedésével a szerződéskötés (módosítás) időpontjára visszamenő hatállyal kihullanak a szerződésből. Ezzel kapcsolatban a feleknek egymással szemben elszámolási kötelezettsége nem keletkezik, ellenszolgáltatás nélküli szolgáltatás egyik fél oldalán sem marad, ezért nem volt szükség a 2014. évi XL. törvény 37. § (1) bekezdésének megfelelő kereset előterjesztésére.

A felperes által megelőlegezett 36 000 forint eljárási illeték viseléséről a felek 50-50% arányú pernyertességére, pervesztességére tekintettel határozott, azzal, hogy a jogi képvisellel felmerült kiadásait a felek maguk viselik (Pp. 81. § (1) bekezdés).

Az ítélet ellen a felperes nyújtott be fellebbezést, a kérelme az elsőfokú ítélet keresetét részben elutasító rendelkezéseinek a keresete szerinti megváltoztatására irányult. Az indokai szerint a kölcsönkötelemből fakadó tartozását elismerő nyilatkozatok megtételekor még nem volt tartozása, a kölcsön folyósítása még nem történt meg. A nyilatkozat megtételét a folyósítás feltételeként az egyedileg meg nem tárgyalta ÁSZF 14.3.2. pont és a kölcsönszerződés írta elő, e rendelkezést nem volt lehetősége befolyásolni. Nem volt mérlegelési lehetősége, csak ezzel a feltétellel köthetett kölcsönszerződést. A szerződéskötés és a folyósítás közötti időszakban változhatott a tartozás nagysága és költségei is a devizapárossal kapcsolatos banki tranzakciók és az árfolyammozgás miatt. Tisztességtelen előre tartozásként elfogadni a folyósítás előtt olyan kötelezettséget, amelynek a valós nagyságáról nincs és nem is lehet tudomása.

Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében a fellebbezett ítéleti rendelkezés helyes indokai alapján történő helybenhagyását, a keresetnek helyt adó rendelkezés hivatalbóli megváltoztatását, ebben a keretben is a kereset elutasítását indítványozta.

A fellebbezés nem alapos.

Az ítéletábra előjáróban rögzíti azt, hogy csatlakozó fellebbezés hiányában az elsőfokú ítélet keresetnek helyt adó rendelkezéseit nem érinthette.

Téves az alperes által a fellebbezési ellenkérelmében kifejtett azon jogi álláspont, hogy a másodfokú bíróságként az ítéletábra a fellebbezéssel nem támadott elsőfokú ítéleti rendelkezést hivatalból megváltoztathatja. A Pp. 253. § (3) bekezdés alapján az elsőfokú bíróság ítéletét csak a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között (247. §) változtathatja meg, e korlátokra tekintet nélkül csak a le nem rótt illeték, valamint az állam által előlegezett és meg nem térült költség megfizetéséről határozhat.

Ezért az ítéletábra kizárólag az elsőfokú ítélet felperes által fellebbezéssel támadott, a keresetet részben elutasító rendelkezését vizsgálhatta felül. Az elsőfokú bíróság döntésével egyetértett és osztotta annak indokait is. Az indokolását - mellőzve annak szükségtelen megismétlését - a fellebbezés érveinek az értékelésével egészítette ki.

A felperes a kereseti kérelmeivel a folyósítás előtti tartozáselismerés tényét és a tartozása kapcsán az alperes nyilvántartásának a kizárólagosságát támadta. Az utóbbira vonatkozó, a keresetlevél 2.2. pontjában megjelölt szerződéses kikötések kérdésében az elsőfokú bíróság a keresetnek helyt adott.

A felperes az elutasított, a keresetlevél 2.1. pontjában megjelölt okirati tartalmat érintő kereseti kérelmével támadta egyrészt a 2006. június 6-án keltezett 1261/2006/K13118. számú közjegyzői okirat kizárólag a tartozáselismerésre vonatkozó nyilatkozatát, azaz amellyel a *kölcsönszerződés és a jelzálogszerződés alapján fennálló fizetési és egyéb szerződéses kötelezettségeit tartozásként elismerte*, másrészt a 2012. október 19-én keltezett 31013/Ü/1057/2012. számú közjegyzői okirat IV.6. pont első bekezdésbe foglalt nyilatkozatát, amellyel a *kölcsön- és jelzálogszerződés, a szerződésmódosítás, valamint hitelkeret- és kölcsönszerződés alapján fennálló tartozását, kötelezettségeit elismerte*.

A felperes a keresetével a kölcsön folyósítását tartozáselismerő nyilatkozatához kötő szerződéses és ÁSZF kikötéseket nem támadta, ezen okiratokat a perben nem is csatolta. Ugyanakkor az ítéletábra megállapította, hogy az alperes által csatolt ÁSZF a felperes által a fellebbezésében hivatkozott 14.3.2. pontja szerint a folyósítás feltétele „a szerződésben meghatározott fizetési kötelezettség” megerősítése közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozattal. Ennek felel meg a felperes *szerződésből fakadó - fizetési és egyéb - kötelezettségek külön okiratban történt egyoldalú elismerését tartalmazó* nyilatkozata, amelyek tartalmukban nem jelentenek mást, mint újabb kötelezettségvállalást a már megkötött, módosított szerződések teljesítésére.

A perbeli igény érdemi elbírálása szempontjából azonban az a releváns, hogy nem szerződéses rendelkezések. A felperes nyilatkozata az alperes közreműködése nélkül tett egyoldalú jognyilatkozat, arra a szerződéses kikötésekre irányadó érvénytelenségi ok, a tisztességtelenség Ptk. 209. § (1) bekezdésébe foglalt rendelkezései nem vonatkoznak. A tisztességtelenség, mint speciális, a szerződés (részleges) érvénytelenségét eredményező érvénytelenségi ok kizárólag fogyasztói szerződés egyedileg meg nem tárgyalta rendelkezése kapcsán hivatkozható.

Az ítélet tábla a fellebbezést a Pp. 256/A. § (1) bekezdés f) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el, az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) és 254. § (3) bekezdése szerint, lényegében saját helyes indokai alapján hagyta helyben.

A felperes a fellebbezési illetéket leróta, a Pp. 78. § (1) bekezdés alapján megfizetnie az alperes jogi képvisellel felmerült fellebbezési költségét kell. Azt az ítélet tábla a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (3) és (5) bekezdése alapján, a 4/A. § (1) bekezdés szerint az általános forgalmi adó felszámításával határozta meg.

D e b r e c e n, 2017. február 14.

Dr. Csiki Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Kocsis Ottilia s.k. előadó bíró, Dr. Veszprémy Zoltán s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

- kiadó -